

Zvijezda ugašena mrakom postaje svjetionik

Dejana Tavas

Žarko Berić

OŠ Vladimira Nazora Rovinj

Koprivnica, 26. siječnja 2017.

Cilj:

Potaknuti učenike da:

- Promišljaju o antisemitizmu kao obliku rasne, nacionalne, vjerske i socijalne nesmožljivosti
- Prepoznaju antisemitizam kao kršenje građanskih i ljudskih prava
- Na primjeru Lee Deutsch uoče kako zakonska regulativa koja uključuje antisemitizam utječe na život pojedinca

Ishodi:

Hrvatski jezik:

Na povijesnim izvorima (novinski članci, intervju):

- zamjećivati obilježja novinarskoga stila
- izdvajati najvažnije obavijesti iz novinskoga članka,
- prepoznati intervju kao oblik razgovora,
- uspoređivati novinarski stil nekada i danas.

Na povijesnim izvorima (zakonske odredbe, molba):

- prepoznati stilska obilježja zakona i molbe.

Dokumentarni film:

- razlikovati dokumentarni film od ostalih filmskih rodova; uočiti filmska izražajna sredstva u dokumentarnome filmu.

Povijest:

Na predlošku kronološki poredanih događaja europske i hrvatske povijesti.

- Izdvojiti najmanje 5 događaja koji su u direktnoj vezi s antisemitizmom
- Imenovati propagatore antisemitizma, navesti načine širenja i prosuđivati opseg prisutnosti antisemitizma u zadanom prostoru i vremenu

Na povijesnim izvorima (zakonske odredbe, molba)

- Popunjavajući zadanu tablicu analizirati zakonske odredbe kao povijesni izvor
- Navesti posljedice primjene zakonskih okvira na život pojedinca

Tijek rada (90 min):

- video materijal – Mia Negovetić
- dokumentarni film o Lei Deutsch i „Dječjem carstvu”
- intervju „Čudo od djeteta”
- izlaganje o antisemitizmu
- rad na povijesnim tekstovima
- novinski tekstovi o Lei
- kartice
- zakonska regulativa
- Leina molba
- dokumentarni film sa svjedočanstvima

* Svi izvorni tekstovi (intervju, novinski tekstovi, molba) preuzeti su iz knjige P. Cindrić *Lea Deutsch - zagrebačka Anne Frank*, Profil, 2008.

Nę možemo promijeniti što se dogodilo. Jedino što možemo je učiti iz povijesti i shvatiti što znači diskriminacija i progon nevinih ljudi. Moje je mišljenje da svatko ima dužnost boriti se protiv predrasuda.”

Otto Frank
(otac Anne Frank)

22. VI. 1935. Novosti, Zagreb

ČUDO OD ZAGREBAČKOG DJETETA

Mala kazališna glumica Lea daje intervju za Novosti i optužuje svoju mamu, da je zločesta, jer ju sili, da jede što joj ne „šmek“, da ide prerano spavati i jer joj neće da odgovara na pitanja.

Pred četiri godine vidio sam prvi put malu Leu Deutsch (kojoj je sad 7 i pol godina). Igrala se u malom dvorištu u Gundulićevoj ulici, gdje njeni roditelji imaju kuću. Smijali smo se vrlo sitnoj djevojčici sa velikim crnim, pametnim očicama, jer je pjevala neke moderne „šlagere“. Čudili smo se, kako je dobro zapamtila tekst svih tih šlagera na njemačkom jeziku i hrvatskom prijevodu, i kako ima dobar sluh. Kasnije sam je često puta vidio kod igre u dvorištu. Nerado je odgovarala na pitanja, jer je smatrala da ju se smeta u igri, a kad bi što odgovorila- onda bi nas iznenadila svojim zgodnim primjetbama. Na mene se uvijek ljutila, kad sam je pokušavao pomilovati i nagovoriti, pa čak mi nije ni odzdravila, kad sam je pozdravio sa: „Lejice, dobar dan!“ Konačno mi je jednom prilikom odbrusila: „Ne trpim vas, jer imate – velik trbuh!“ (...) Vrlo je rado slušala priče, bajke i basne, gledala slike, i igrala se – princeze i kraljice. Kao kraljevski plašt ili povlaka služio joj je i kakav stolnjak ili prostirač, a kao publika ne samo ostala djeca nego i njihove lutke.

Kod Lejine mame sastajao se u slobodno vrijeme jedan krug gospođa i gospođica, da se zabavljaju kartama. Medju ovima bila je i naša odlična dramska glumica Nina Vavra, kojoj nije izbjegla neobična dječja darovitost male Lejice. „Mi bi trebali za teatar ovakvu malu, zgodnu pucicu – rekla je gdja Vavra – kao što je Lea.“ Dijete je pošlo u teatar pred g. direktora Bacha i mala Lea je doskora sjajno odigrala prvu ulogu Priske u „Graničarima“. Bilo je to 18. oktobra 1932. Od onda je ona toliko puta igrala u Zagrebu, i izvan njega, da je njena mama nakupila već čitave albume novinskih prikaza i fotografija, što se odnose na Lejine razne uloge i nečuvane uspjehe. Lea je danas poznata gotovo po cijeloj državi kao čudo od djeteta, ne samo po svojoj igri, nego i po radiu, na čijem se programu često nalazi i njeno ime. (...)

Slušaj, Lejica, imaš li ti kad tremu?

Mala umjetnica prisloni obje ručice na usta, da se ne čuje što će reći, i zapita u uho svog velikog kolegu g. Pavića: - Čika Paviću, kaj je to trema: sram ili strah?

Čula sam od drugih – odgovara sad glasno Lea – da imaju tremu, pa sam uvek mislila, da ih je sram doći na pozornicu, ali mene nije ni sram ni strah...Mene je strah samo onda kad ja ne igram, nego gledam predstavu, jer mislim da ne budu na vreme postavili kulise...Igrala u Zagrebu ili drugde, meni je svejedno. (...)

Je li znadeš, koliko puta si već predstavljala u kazalištu?

Najmanje milijun puta, i još ću igrati nekoliko milijuna puta – smije se Lea pitanju, koje joj je očito bilo dosadno.

Dakle ti ostaješ glumica?

Ja samo mislim na sadašnjost, a ne na budućnost. Kaj vi možda znate, kaj bude s vama u budućnosti?

A je li tebi, dušice, teško predstavljati?

Tako me i mnoge babe na cesti furt pitaju: „Joj, je li ti, dušice, teško igrati? – a kaj bi mi bilo teško?Ja se tamo, u teatru, najbolše zabavljam. Kad sam u kazalištu, meni je kao da se doma igram! Jedan gospon je rekao, da sam ja tak mala valjda zato, jer me mama sili, da predstavljam. Ne sili mama mene, da ja predstavljam, nego me samo sili da ja jedem ono, kaj meni niš ne šmeke. Ali ja bum mamu već od toga odučila! Ja vam hoću „kremšnitu“, a ona mene sili, da jedem buću ili leću. Ja hoću sladoled, a mama mi daje – krumpira. To je zbiljam dosadno furt jesti mesa, buće, graška, krumpira, leće, mahune, zelja... Za štrudl i sladoled ja bi celi dan plesala i pripovedala!(...)

A jel tebe mama naklopa?

Pa, dobijem i ja batina onda, kad mi se ne da jesti, spavati ili zadaću napisati. Ali ja bum mamu već toga odučila! Zadaće su tako dosadna stvar! Ja mnogo radje čitam knjige. U romanu svaka stranica je drugačija, a zadaća je uvijek ista! (...)

A čitaš li i novine?

O sebi ne volim čitati, jer dobro znam kakva sam ja. Nego rado čitam o drugim glumcima i gledam njihove slike. (...) Da, još samo to možete napisati da se jako veselim da ne moram danas po podne spavati.

Mama- okrene se majci – reci „poštenja mi“, da ja ne moram danas po podne spavati. Ja moram sirota svako popodne spavati i onda u 7 sati uveče biti u krevetu, a mama lepo naveče sjedi s tatom u kavani!Molim vas, samo napišite, kak je moja mama zločesta!(...)

Osnovni podaci (godine, mjesto stanovanja...)	Odnos s roditeljima	Osobine

6. XII. 1933. Jutarnji list, Zagreb

Mala Lea nije svoju ulogu samo naučila, ona ju je proživjela, ona je njezin neposredan izražaj, koji nijedna dresura ne bi mogla postići... Gotovo dva sata bez stanke traje predstava, a kroz cijela dva sata mala aktrisa tako reći ne napušta pozornice, ona je središte zbivanja, pokretač cijele radnje...Čudesno umije uspostaviti kontakt između pozornice i gledališta, umije biti i djetinjski nestašna, i tužna, i prkosna- njezini ganutljivi prizori neminovno vabe suze na oči, u njezinoj igri ne osjeća se ni trunka napora, pozornica je za nju sasvim prirodan teren. Mala Lea pozdravljena je aplauzom kakav rijetko doživljavaju stari glumci.

6. XII. 1933. Novosti, Zagreb

Međutim, koristeći se jednim rijetkim i izvanrednim slučajem – malom Leom Deutsch, sa vanrednom memorijom i zametkom čiste teatarske krvi – kazališna je uprava došla na izvrsnu ideju, da glavnu ulogu djevojčice Mariette povjeri maloj Lei. Za tako malo dijete taj golemi tekst, pisan za dvaput stariju djevojčicu od nje, da ga ona nije mogla ni razumjeti ni osjetiti, bila je naročito draž baš u tom svladavanju, memoriranju svih tih situacija, pozicija i dijaloga. To je zaista bila čista senzacija, nešto od prilike kao kakav „Schwarzkünstlerei“.

Schwarzkünstlerei- prizivanje duhova

18.IV. 1934. Narodne novine, Zagreb

Malena Lea Deutsch, a pokreti su joj ženski, naivno dječje ženski. Puni su gracioznosti, vedrine, neposrednosti i topline. Oni patetični usklici: Ah, zašto nemam majčicu – unose toliko melodičnosti, toliko iskrenosti, toliko iskrenog patosa, a sve harmonizirano vedrom djetinjastom dušom, i zaslađeno ljupkim kretnjama. Njezin ritmički balet je dotjeran, a kretnje su joj usklađene i lijepe. Pjesma s onim zvonkim dječjim glasom razrađena je do u sitnice pravom virtuožnošću.

4.VII. 1939. Jutarnji list, Zagreb

Događaj večeri svakako je gdjica Lea Deutsch kao mala Mela. „Wunderkindi“ u teatru su interesantne pojave, koje obično kasnije donose razočaranja. Uloga Mele, naprotiv, zrelo je umjetničko djelo, čudsnoga zanosa i uvjerljivosti, gdjica Lea Deutsch ne da obećaje, nego je već danas potpuna kazališna umjetnica.

13. XII. 1939. Hrvatski glasnik, Split

L. Deutsch dokazala je nesumnjivi talent kao Anjutka, naročito u sceni noćnog straha. Ako nastavi kako je započela, možemo od nje mnogo očekivati.

17.III. 1941. Hrvatski dnevnik, Zagreb

Lea, u ulozi Igre, vodila i tumačila pojedine poteze publici *i stvarala vezu između kibica, publike i pozornice te je svojim sudjelovanjem pridonijela velik dio da je predstava uspjela.*

22. IV. 1940. Jutarnji list, Zagreb

I Lea Deutsch, danas već mlada gospođica, svojom recitacijom Šenoine pjesme Zagreb-gradu pokazala je sigurnost rutiniranog talenta koji do svog punog izražaja dolazi samo na kazališnim daskama.

30. IV. 1940. revija Društva Zagrebčana

Lea Deutsch, mala i dražesna naša umjetnica, krasnoslovila je Šenoinu pjesmu „Na Ozlju gradu“ tako osjećajno i otmjeno, kako to već ona umije, a svršila je program krasnosloveći prekrasnu njegovu pjesmu Zagreb – gradu tako da je prisutna publika bila veoma oduševljena i do suza ganuta. Naša umjetnica bila je nagrađena ne samo pljeskom nego i lijepim buketom proljetnog cvijeća s hrvatskom trobojnicom i vrpcom u boji grada Zagreba.

29. IX. 1940. Hrvatska straža, Zagreb (praizvedba drame *Spis broj 516*)

Pored njega treba odmah spomenuti gđicu Leu Deutsch. Čudo od djeteta postalo je mala gospođica koja ne pobire više zvučne uspjehe sitnim brojem svojih godina, ali zato kud i kamo snažnije očituje svoj zbiljski talenat. Jednostavnost, spontanost i potpuna sloboda igre čine sklad te je pravi užitak gledati na pr. prizor pisanja oporuke, gdje nema ništa što bi podsjećalo na glumu, scenu ili stečenu vještinu, nego je svaki kret i svaka riječ kao upravo proživljavana životna situacija.

(Kad se 3. V. 1941. godine ponovno davala Senečićeva komedija Spis broj 516, ni na kazališnoj cedulji, ni na pozornici nije više bilo Lee Deutsch. Zamijenila ju je Božica Špoljar.)

1. Grupa / ANTISEMITIZAM U EUROPI 1933. -1939.

antisemitizam (njem. Antisemitismus), neprijateljski stav prema Židovima. Uvriježio se isključivo u označivanju mržnje prema samo jednomu od semitskih naroda – Židovima. Oblik je rasne, nacionalne, vjerske i socijalne nesnošljivosti koji je u povijesti bio povezan s kršenjem građanskih i ljudskih prava, nasiljem i pogromima.

30. siječnja 1933. Adolf Hitler postao je Njemački kancelar.

1. ožujka 1933. Diljem Nemačke masovno se uhićuju politički protivnici.

20. ožujka 1933. otvoren je prvi koncentracijski logor u Dahau za političke protivnike, homoseksualce, jehovine svjedoke i emigrante. (Do kraja rata u tom logoru ubijeno je oko 32 000 ljudi)

23. ožujka 1933. „Zakonom o ovlastima“ Hitler dobiva diktatorske ovlasti.

Početak travnja 1933. nacisti donose „Zakon za obnovu profesionalne državne službe“ koji je usmjeren protiv židovskog stanovništva. Službenici , odvjetnici i bilježnici židovskog podrijetla kao i oni kojima su , po jednoj roditeljskoj strani djedovi i bake bili židovskog podrijetla.

2. svibnja 1933. nacisti su zabranili njemačke sindikate.

10. svibnja 1933. u Berlinu, na trgu Optrnplatz, nacisti su pred oko 70.000 ljudi spalili preko 20 000 knjiga, među kojima i djela poznatih njemačkih autora. Nacistički studentski vođa Herbert Gutjahr održao je govor ispunjen mržnjom: "*Naše smo akcije usmjerili protiv nenjemačkog duha. Sve nenjemačko predajem vatri*",

U srpnju 1933. je donesen je *Zakon o zaštiti nasljednog zdravlja* koji je omogućio sterilizaciju gotovo dva milijuna ljudi koji su smatrani nepodobnima za reprodukciju.

14. srpnja 1933. zabranjen je rad svim političkim strankama u Njemačkoj.

30. lipnja 1934. u „Noći dugih noževa“, Hitler se obračunao s političkom konkurencijom i učvrstio kontrolu nad nacističkom strankom.

13. siječnja 1935. u Saarskoj oblasti održan je referendum na kojem se više od 90% glasača izjasnilo za povratak njemačkom Reichu. 2 000 izbjeglica napustilo je Saarsku oblast i pobjeglo u Francusku.

15. kolovoza 1935. zabranjeni su njemačko-židovski brakovi.

15. rujna 1935. donesen 1934. je Nurnberški zakon kojim je legaliziran antisemitizam.

30. studenoga 1935. nevjerovanje u nacizam postaje razlogom poništenja braka u Njemačkoj.

29. ožujka 1936. nacisti su dobili 99% glasova na izborima u Njemačkoj.

1. kolovoza 1936. službeno su otvorene Olimpijske igre u Berlinu.

1. kolovoza 1937.- nacisti su otvorili koncentracijski logor Buchenwald.

4. veljače 1938. - Hitler je postao njemački ministar rata.

12. veljače 1938. - Hitler zahtjeva od Austrije da oslobodi zatvorene naciste.

12. ožujka 1938. njemačka vojska prešla je austrijsku granicu, a nacisti preuzeli vlast. Diljem zemlje počeli su napadi na židovsku imovinu i nametnuti su antisemitski zakoni. Svi suci i javni tužitelji koji su bili Židovi otpušteni su iz službe.

27. lipnja 1938. svi austrijski Židovi otpušteni su s posla s otkaznim rokom od 48 sati.

12. kolovoza 1938. Njemačka je mobilizirala svoje oružane snage.

7. rujna 1938. sudetski Nijemci odvajaju se od Čehoslovačke.

1. listopada 1938. Njemačka je pripojila Sudete.

U studenom 1938. , samo u Beču uhićeno je na tisuće Židova. Starci su izbačeni iz starih domova i istjerani na ulicu. U noći koja je postala poznata kao „Kristalna noć“, spaljene su sinagoge, židovske trgovine i domovi, a Židovi podvrgnuti maltretiranju gomile na ulicama. (Oko 115 000 Židova emigriralo je iz Njemačke. Židovska općina morala je platiti milijardu maraka na ime nastale štete koju su , kako su ustvrdili nacisti „sami skrivili“

Krajem 1938. godine Židovi su bili lišeni gotovo svih prava.

15. ožujka 1939. Njemačka je zauzela Češku i Moravsku.

21. ožujka 1939. Njemačkoj je pripojen dio Litve.

1. rujna 1939. Hitler potpisuje odluku o postupku eutanazije osoba s tjelesnim i mentalnim poremećajima. (Do obustave u kolovozu 1941. ubijeno je oko 70 000 ljudi među kojima 5000 djece) .

2. Grupa / ANTISEMITIZAM U HRVATSKOJ 1933. -1939.

antisemitizam (njem. Antisemitismus), neprijateljski stav prema Židovima. Uvriježio se isključivo u označivanju mržnje prema samo jednomu od semitskih naroda – Židovima. Oblik je rasne, nacionalne, vjerske i socijalne nesnošljivosti koji je u povijesti bio povezan s kršenjem građanskih i ljudskih prava, nasiljem i pogromima.

1933.

Tijekom **ožujka 1933.** nepoznate osobe su u Zagrebu po kućama dijelile letke s pozivom na bojkot židovskih trgovina, liječnika i advokata. Taj događaj istraživala je policija, ali nije otkrila počinitelje iznoseći podatak da ne postoji nikakva spoznaja o protužidovskim aktivnostima. Policija nije našla ni počinitelja koji je na zgradi židovske općine nacrtao kukaste križeve.

U **travnju 1933.** u Münchenu nacionalsocijalističko glasilo objavilo je na hrvatskom i njemačkom jeziku poziv na bojkot židovskih trgovina u Zagrebu. Poziv su potpisali „hrvatski nacionalisti“.

1. lipnja 1933. u inozemstvu objavljena su Načela hrvatskog ustaškog pokreta, glavni programski dokument ustaške organizacije, utemeljen na nacionalnoj isključivosti, hrvatskom državnom pravu i odbacivanju svake državno-pravne veze s drugim narodima.

U **kolovozu 1933.** u listu „Židov“ pojavljuje se tekst: „Ne valja upadati u paniku, ali bi bio još veći grijeh ignorirati sve te slučajeve kao sporadične incidente...za Zagreb oni ne znače nikakvu naročitu novost...Ali ovaj put treba upozoriti na nešto: pojavio se apetit da se majmuniše hitlerovština.“

1933. – u Zagrebu je pokrenut časopis „Hrvatska smotra“ koji, ponavljajući nacističku propagandu, zagovara uvođenje „novog europskog poretka“. List objavljuje hvalospjeve o Mussoliniju. Urednici antisemitskih tekstova ideološki su bliski ustaškom pokretu.

1933. Zagrebački listovi „Jutarnji list“, „Obzor“ i „Večer“ osuđivali su nacističke progone Židova u Njemačkoj.

1934.

9. listopada 1934. pripadnici ustaškog pokreta VMRO-a izvršili su atentat na kralja Aleksandra u Marseillesu.

Kerubin Šegvić u „Hrvatskoj smotri“ iskazuje simpatije za hitlerizam i antisemitizam što je izazvalo reakciju u listu „Nova riječ“, u kojem Šegvića nazivaju rasistom.

1934. U više časopisa obrazlaže se „rasna teorija nacionalno-socijalnog pokreta“ u kojima se često navode antisemitski i rasistički citati iz Hitlerova „Mein Kampfa“.

1936.

1936. U Zagrebu izlazi prvi broj lista „Zagrebačka senzacija“ koji se u cijelosti bavi Židovima donoseći brojne uvrede, prijetnje i izraze mržnje. Predsjedništvo zagrebačke Židovske općine obraća se Državnom tužilaštvu i Upravi policije zbog antisemitskih napisa po novinama. List „Zagrebačka senzacija“ je zaplijenjen, a njegovo daljnje izlaženje zabranjeno. Dobra volja nadležnih organa da se takvim ispadima stane na kraj često se suočavala s nepredvidivim teškoćama. Naime, ti antisemitski listovi često su mijenjali imena, adrese redakcija, potpisivali urednike izmišljenim imenima. Zabranjena „Senzacija“ promijenila je ime u „Savremena senzacija“.

List „Jugoslavenski Lloyd“ donosi napise o bujici antisemitskih tekstova osuđujući takvo pisanje. Osude antisemitskog stava koji se provlači u „žutom tisku“ donosi i zagrebačka „Nova riječ“.

1938.

Počinju izlaziti glasila Frankove čiste stranke prava, „Mlada Hrvatska“ i „Nezavisnost“. Ta dva lista propagiraju vrlo konzistentan ideološki sustav u kojem je antisemitizam jedan od ključnih elemenata. „Nezavisnost“ tvrdi da su Židovi najveće zlo u hrvatskoj privredi.

Vladko Maček, predsjednik HSS-a za antisemitizam kaže da je: „neobična i smiješna pojava...nigdje nema židovske opasnosti i to je samo halucinacija nekih krugova. Stoga antisemitizam ne može postojati među Hrvatima.“

3. Grupa / ANTISEMITIZAM U EUROPI 1939. -1945.

antisemitizam (njem. Antisemitismus), neprijateljski stav prema Židovima. Uvriježio se isključivo u označivanju mržnje prema samo jednomu od semitskih naroda – Židovima. Oblik je rasne, nacionalne, vjerske i socijalne nesnošljivosti koji je u povijesti bio povezan s kršenjem građanskih i ljudskih prava, nasiljem i pogromima.

1940.

U Njemačkoj se broj Židova sa 525 000 smanjio na oko 200 000.

Zauzimanjem Poljske nacistički vojnici maltretiraju židovsko stanovništvo. Nasilno ih briju, maltretiraju i pogubljuju.

Nacisti popisuju židovsku imovinu, izbacuju ih iz stanova i smještaju u geta (odvojene dijelove grada). Samo u srednjoj i istočnoj Europi osnovano je preko 1000 geta.

Njemačka Italija i Japan sklapaju Trojni pakt s ciljem stvaranja „novog poretka“. Mađarska, Rumunjska i Slovačka im se priključuju.

Počeo se prikazivati film „Židov Süß“ prepun antisemitskih uvreda

1941.

Njemačka napada SSSR. Njemački vojnici dobivaju zapovijed da pobiju sve Židove. (Ubijeno oko 90000 Židova. Samo u dva dana u Babij Jaru kraj Kijeva ubijeno je 33 771 Židov)

14. kolovoza W. Churchill i F. Roosevelt potpisuju Atlantsku povelju o načelima borbe protiv nacizma.

Započela njemačka opsada Lenjingrada koja je trajala 900 dana

1942.

20. siječnja Nacistički čelnici razradili su plan „ konačnog rješenja“ koji je podrazumijevao potpuno uništenje Židova na prostorima pod njemačkom vlašću

31. svibnja nakon što su pripadnici češkog pokreta otpora ubili nacističkog upravitelja SS trupe razaraju selo Lidice, a stanovnike strijeljaju.

1943.

U travnju izbija ustanak Židova u Varšavskom getu koji je završio pokoljem i deportacijom preživjelih u koncentracijski logor Lubinka (300 000 ljudi).

1944.

U kolovozu stanovnici Varšave dižu ustanak protiv nacista. Crvena armija iako nadomak Varšave ne pomaže ustanicima.

1945.

20. siječnja kapitulirala je Mađarska kvislinška vlada.

Crvena armija ulazi u Bukurešt 13. veljače 1945.

13. i 14. veljače saveznici bombardiraju Dresden (250 000 žrtava).

U ožujku nacisti su do kraja provodeći „konačno rješenje“ uputili transportnim vlakom 1000 žena u logor Bergen – Belsen. (Samo 200 žena preživjelo je transport)

29. travnja američka vojska ulazi u koncentracijski logor Dachau. Saveznici ulaze i u druge logore za masovno uništenje, a stravične slike obilaze svijet.

25. travnja predstavnici 50 zemalja u San Francisku otvaraju osnivačku konvenciju UN-a.

30. travnja talijanski partizani strijeljaju Mussolinija.

7. travnja Njemačka potpisuje kapitulaciju.

20. studenog u Nürnbergu započelo suđenje visokim dužnosnicima njemačkog nacističkog režima i vojnicima zbog ratnih zločina.

4. Grupa / ANTISEMITIZAM U HRVATSKOJ 1939. -1945.

antisemitizam (njem. Antisemitismus), neprijateljski stav prema Židovima. Uvriježio se isključivo u označivanju mržnje prema samo jednomu od semitskih naroda – Židovima. Oblik je rasne, nacionalne, vjerske i socijalne nesnošljivosti koji je u povijesti bio povezan s kršenjem građanskih i ljudskih prava, nasiljem i pogromima.

1939.

26. kolovoza objavljen je sporazum Cvetković-Maček na temelju kojeg je stvorena Banovina Hrvatska

1941.

25. ožujka Jugoslavija je pristupila Trojnom paktu. Dva dana kasnije došlo je do protupaktovskih demonstracija.

6. travnja Njemačka napada Jugoslaviju

10. travnja njemačka vojska ušla je u Zagreb. Slavko Kvaternik u ime Ante Pavelića proglasio je Nezavisnu Državu Hrvatsku.

15. travnja skupina razbijene jugoslavenske vojske pri povlačenju, spalila je nekoliko kuća i pobila civile.

17. travnja u NDH proglašena je *Zakonska odredba za obranu naroda i države*. Uz redovne, predviđeni su i izvanredni sudovi. Veleizdajom, koja se kažnjava smrću proglašava se svako ugrožavanje NDH ili državne vlasti, pa makar i u pokušaju.

25. travnja donesen je *Zakon o zabrani ćirilice* na području NDH

27. i 28. travnja u Gudovcu pokraj Bjelovara ustaška vlast počinila je prvi masovni zločin, ubivši 196 Srba.

29. travnja u NDH osnovan je prvi sabirni radni logor *Danica* kod Koprivnice.

Od 22.svibnja svi Židovi moraju nositi jasne oznake na odjeći „da ih se može prepoznati“

U lipnju su otvoreni logori smrti kod Gospića i na otoku Pagu u kojima je bilo ubijeno više tisuća ljudi. (na teritoriju NDH postojalo je tridesetak sabirnih radnih logora)

30. travnja u NDH su proglašeni tzv. rasni zakoni, koji sadrže određenje arijskog i nearijskog podrijetla i osnova su za donošenje svih kasnijih protužidovskih mjera kao što su nošenje žutih oznaka, zapljena imovine, odvođenje u logore i masovno ubijanje. Isti je odnos bio prema Romima.

17. srpnja u znak odmazde, zbog ubojstva policajca, vlast NDH je strijeljala 44 hrvatska antifašista. Strijeljanje talaca postaje uobičajena pojava regulirana zakonom, koja se javno oglašava.

U rujnu osnovan je najveći logor u NDH, Jasenovac u kojem je stradalo 83 747 poimenično poznatih žrtava. Od tog broja polovicu čine Srbi. Roma je stradalo oko 16 000 a Židova oko 13 000

1942.

7. travnja u NDH osnovana je Hrvatska pravoslavna crkva kao samostalna crkvena organizacija.

10.kolovoza započela masovna uhićenja i deportacija Židova u logore

23. rujna Oružane snage NDH stavljene pod njemačko zapovjedništvo

1943.

2. i 3. svibnja ustaše su deportirale u logor Auschwitz 1700 zagrebačkih Židova

Upute za rad:

Od vas se očekuje da analizirate kronološki poredane događaje i pokušate odgovoriti na ova pitanja.

Kako prosuđujete stupanj prisutnosti antisemitizma na tom prostoru u tom vremenu:

1. Antisemitizam je prisutan kao izolirane pojave vezane uz sporadične incidente.
2. Antisemitizam je vrlo uočljiv i u velikoj mjeri prisutan u različitim aspektima života.
3. Antisemitizam je sveprisutan kako u državnoj politici, kulturi, sportu tako i u svakodnevnom životu zajednice

Tko su zagovornici i propagatori antisemitizma i kojim se sredstvima koriste

---

Navedite nekoliko događaja koji su po vama nastali kao direktna posljedica antisemitizma.

Kartice za odabir- Što Lea može ?

Može ići u školu	Može se slobodno kretati gradom	Doživljavati svoj stan kao dom
Može ići u kazalište	Može ići na satove glume	Može nastupati i pokazati svoj talent
Može se igrati u parku ispred stana	Za svoje nastupe primiti honorare	Posjećivati oca na njegovom radnom mjestu
Slobodno putovati	Posjećivati javna kupališta	Izlaziti s roditeljima u restoran
Hrvatsku doživljavati kao svoju domovinu	Ići na satove stepa kod poznatog zagrebačkog baletnog majstora Rudolfa Ungera	U njezinoj obitelji kućna pomoćnica može biti bilo koja djevojka koju odaberu njezini roditelji

ZAKONSKE ODREDBE.

1. GRUPA

Na prijedlog ministra unutarnjih poslova propisujem i proglašujem

ZAKONSKU ODREDBU o državljanstvu

Točka 1.

Državni pripadnik je osoba, koja stoji pod zaštitom Nezavisne Države Hrvatske.
Državno pripadništvo stiče se po propisima zakonske odredbe o državnom pripadništvu.

Točka 2.

Državljanin je državni pripadnik arijskog porijekla, koji je svojim držanjem dokazao, da nije radio protiv oslobodilačkih težnja hrvatskog naroda i koji je voljan spremno i vjerno služiti hrvatskom narodu i Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.

Točka 3.

Državljanin je nosilac političkih prava prema odredbama zakona.

Točka 4.

Ministarstvo unutarnjih poslova izdati će naredbe potrebne za provedbu i nadopunu ove zakonske odredbe.

Točka 5.

Ova zakonska odredba stupa na snagu danom proglašenja u Narodnim novinama.

U Zagrebu, 30. travnja 1941.

Poglavnik: Dr. Ante Pavelić, v. r.

4. Aktivnost - rad u grupi: / Zakonske odredbe

Upute za rad:

Od vas se očekuje da radeći zajedno:

- Pročitajte tekst „**Zakonske odredbe o državljanstvu**“ i nakon usuglašavanja popunite tablicu
- Podatke iz tablice prezentirate u vidu kraćeg izlaganja
- Nakon izlaganja tekst Zakonske odredbe stavite na traku vremena ispod godine u kojoj je ta zakonska odredba stupila na snagu

1

grupa

Naziv zakonske odredbe	
Tko ju je donio?	
Kad je dokument donesen?	
Sadrži li dokument riječi, fraze ili dijelove koji su vam i nakon razgovora u grupi ostale nejasne?	
Što zakonska odredba propisuje?	
Po ovoj zakonskoj odredbi tko može biti državljanin?	
Koje obveze proizlaze iz prava na državljanstvo?	
Tko osigurava provedbu ove zakonske odredbe i na koji način?	
Potvrđuje li ovaj dokument ranije stečene spoznaje o karakteru NDH ili su u suprotnosti s njima?	
Koji su vaši zaključci nakon upoznavanja s ovim dokumentom?	

Na prijedlog ministra unutarnjih poslova propisujem i proglašujem
ZAKONSKU ODREDBU o rasnoj pripadnosti

Točka 1.

Arijskog porijetla je osoba, koja potječe od predaka, koji su pripadnici europske rase zajednice ili koji potječu od potomaka te zajednice izvan Europe. U koliko za stanovite službe ne postoje druge odredbe, arijsko se porijetlo dokazuje krsnim (rodnim) i vjenčanim listom predaka prvog i drugog koljena (roditelja te djedova i baka). Kod pripadnika islamske vjerske zajednice, koji ne mogu pridonijeti navedene isprave, potrebno je pismeno posvjedočenje dvojice vjerodostojnih svjedoka, koji su poznavali njihove predke, da među njima nema osoba nearijskog porijetla. U dvojbenim slučajevima donosi odluku ministarstvo unutarnjih poslova na prijedlog rasnopolitičkog povjerenstva.

Točka 2.

Osobe, koje pored arijskih predaka imaju jednog predka drugog koljena Židova ili drugog europskog nearijca po rasi izjednačuju se obzirom na sticanje državljanstva s osobama arijskog porijetla. Osobe sa dva predka drugog koljena Židova po rasi također mogu biti obzirom na državljanstvo izjednačene s osobama arijskog porijetla, u koliko to u točki 3. nije drugačije određeno.

Točka 3.

Kao Židovi u smislu ove zakonske odredbe vrijede: Osobe, koje potječu barem od troje predaka drugog koljena (djedova i baka), koji su Židovi po rasi. Djedovi i bake vrijede kao Židovi, ako su mojsijeve vjere ili su se u toj vjeri rodili. Osobe, koje imaju dva predka drugog koljena, koji su Židovi po rasi, i to u ovim slučajevima: *a) ako su bile 10. travnja 1941. pripadnici mojsijeve vjere ili ako su kasnije na tu vjeru prešli; ako imaju bračnog druga, koji vrijedi kao Židov u smislu 1.; ako su poslije stupanja na snagu ove zakonske odredbe sklopili brak s osobom, koja ima dvoje ili više predaka drugog koljena Židova po rasi, i potomci iz takvog braka; ako su nezakonita djeca sa Židovom u smislu 1., a rođena su poslije 31. siječnja 1942.; ako ministarstvo za unutarnje poslove na obrazloženi prijedlog rasnopolitičkog povjerenstva odluči, da vrijede kao Židovi.* Osobe, rođene izvan teritorija Nezavisne Države Hrvatske od roditelja, koji ne potječu iz Nezavisne Države Hrvatske ako su bile 10. travnja 1941. mojsijeve vjere ili imaju najmanje dvoje predaka drugog koljena Židova po rasi, ili vrijede kao Židovi u smislu zakona zemlje, iz koje potječu. Osobe, koje su poslije stupanja na snagu ove zakonske odredbe sklopile obilaženjem zakonske odredbe o zaštiti arijske krvi brak, koji je zabranjen i njihovi potomci. Osobe, koja su nezakonita djeca Židovki u smislu 1.

Točka 4.

Kao Ciganin u smislu ove zakonske odredbe vrijedi osoba, koja potječe od dvaju ili više predaka drugog koljena, koji su Cigani po rasi.

Točka 5.

Kod ministarstva unutarnjih poslova osniva se rasnopolitičko povjerenstvo, koje donša mnijenja i prijedloge u svim dvojbenim slučajevima rasne pripadnosti. Konačno rješenje o dvojbenim slučajevima rasne pripadnosti donša ministarstvo unutarnjih poslova. Propise o ustrojstvu i jelokrugu rada toga povjerenstva izdat će ministarstvo unutarnjih poslova posebnom naredbom.

Točka 6.

Osobama, koje su se prije 10. travnja 1941. iskazale zaslužnima za Hrvatski narod, napose za njegovo oslobođenje, kao i njihovim bračnim drugovima, s kojima su sklopile brak prije stupanja na snagu ove zakonske odredbe i potomcima iz takvog braka, u koliko bi se na te osobe mogla odnositi ova naredba, može poglavar države izvan propisa ove naredbe priznati sva prava, koja pripadaju osobama arijskog podrijetla.

Točka 7.

Provedba ove naredbe povjerava se ministru unutarnjih poslova.

Točka 8.

Ova zakonska odredba stupa na snagu danom proglašenja u Narodnim novinama.

U Zagrebu, 30. travnja 1941.

Poglavlak: Dr. Ante Pavelić, v. r.

4. Aktivnost - rad u grupi: / Zakonske odredbe

Upute za rad:

Od vas se očekuje da radeći zajedno:

- Pročitajte tekst „**Zakonske odredbe orasnoj pripadnosti**“ i nakon usuglašavanja popunite tablicu
- Podatke iz tablice prezentirate u vidu kraćeg izlaganja
- Nakon izlaganja tekst Zakonske odredbe stavite na traku vremena ispod godine u kojoj je ta zakonska odredba stupila na snagu

2

grupa

Naziv zakonske odredbe	
Tko ju je donio?	
Kad je dokument donesen?	
Sadrži li dokument riječi, fraze ili dijelove koji su vam i nakon razgovora u grupi ostale nejasne?	
Što zakonska odredba propisuje?	
Po ovoj zakonskoj odredbi čime se dokazuje arijsko podrijetlo?	
Po ovoj zakonskoj odredbi tko u dvojbenim slučajevima donosi odluke?	
Kako se po ovoj odredbi određuje židovsko podrijetlo?	
Što se uređuje Točkom 6 ove zakonske odredbe ?	
Potvrđuje li ovaj dokument ranije stečene spoznaje o karakteru NDH ili su u suprotnosti s njima?	
Koji su vaši zaključci nakon upoznavanja s ovim dokumentom?	

Na prijedlog ministra unutarnjih poslova propisujem i proglašujem
ZAKONSKU ODREDBU o zaštiti arijske krvi i časti Hrvatskog naroda

Točka 1.

Brak Židova i inih osoba, koje nisu arijskog porijekla s osobama arijskog porijekla, je zabranjen. Isto tako je zabranjen brak osobe, koja pored arijskih predaka ima jednog predka drugog koljena po rasi Židova ili drugog europskog nearijca s osobom, koja je po rasi jednakog porijekla. Koje osobe vrijede kao Židovi ili nearijci određuje zakonska odredba o rasnoj pripadnosti.

Točka 2.

Posebna dozvola za sklapanje braka potrebna je u slijedećim slučajevima: za brak osobe sa dva predka drugog koljena Židova po rasi s osobom, koja imade jednog predka drugog koljena europskog nearijca po rasi, ili s osobom, koja je arijskog porijekla; za brak osobe, koja imade među predcima pripadnike drugih neeuropskih rasa s osobama isto takvog porijekla, ili s osobom, koja imade jednog ili dva predka drugog koljena Židova po rasi ili jednog predka drugog koljena Ciganina po rasi, ili s osobom arijskog porijekla; za brak između državljana i državnih pripadnika, ukoliko nije po točki 1. zabranjen. Dozvolu za takav brak izdaje ministarstvo unutarnjih poslova po saslušanju rasnopolitičkog povjerenstva.

Točka 3.

Izvanbračno spolno općenje Židova ili ine osobe, koja nije arijske krvi, sa ženskom osobom arijskog porijekla je zabranjeno. Muška nearijska osoba, koja se ogriješi protiv ove zabrane počinja zločin oskrvnuća rase, te se kažnjava sa zatvorom ili tamnicom U naročito teškim slučajevima, napose ako se radi o silovanju nevine djevojke, može se izreći smrtna kazna.

Točka 4.

Židovi ili ine osobe, koje nisu arijskog porijekla, ne smiju zaposliti u kućanstvu ženske osobe arijskog porijekla ispod 45 godina starosti. Nearijcima i državnim pripadnicima je zabranjeno izvješanje hrvatske državne i narodne zastave i isticanje hrvatskih narodnih boja i mblema. Sve promjene židovskih prezimena koje su izvršene poslije 1. prosinca 1918. stavljaju se izvan krijeposti, te se imaju zamijeniti sa prvotnim prezimenima.

Točka 5.

Tko je Židov određuje zakonska odredba o rasnoj pripadnosti.

Točka 6.

Ministar za unutarnje poslove izdati će naredbe o provedbi ove zakonske odredbe.

Točka 7.

Ova zakonska odredba stupa na snagu danom proglašenja u Narodnim novinama.

U Zagrebu, 30. travnja 1941.

Poglavlник: Dr. Ante Pavelić, v.r.

4. Aktivnost - rad u grupi: / Zakonske odredbe

Upute za rad:

Od vas se očekuje da radeći zajedno:

- Pročitajte tekst „**Zakonske odredbe orasnoj pripadnosti**“ i nakon usuglašavanja popunite tablicu
- Podatke iz tablice prezentirate u vidu kraćeg izlaganja
- Nakon izlaganja tekst Zakonske odredbe stavite na traku vremena ispod godine u kojoj je ta zakonska odredba stupila na snagu

3

grupa

Naziv zakonske odredbe	
Tko ju je donio?	
Kad je dokument donesen?	
Sadrži li dokument riječi, fraze ili dijelove koji su vam i nakon razgovora u grupi ostale nejasne?	
Što zakonska odredba zabranjuje?	
Koje su kazne predviđene za nepoštivanje ove zakonske odredbe?	
Tko osigurava provedbu ove zakonske odredbe i na koji način?	
Potvrđuje li ovaj dokument ranije stečene spoznaje o karakteru NDH ili su u suprotnosti s njima?	
Koji su vaši zaključci nakon upoznavanja s ovim dokumentom?	

TUMAČENJE RASNIH ZAKONSKIH ODREDBI

Zagreb, 2. svibnja 1941.

Narodna država osniva se na dosljednom provođanju principa narodnosti. Narod je skup ljudi sa zajedničkom tradicijom, zajedničkim duhovnim dobrima i voljom za zajedničkim promicanjem tih dobara. Kod narodnosti igraju uz ekonomske, političke i ine komponente bitnu ulogu duševni momenti. Duhovnost imade svoj izvor u psihi pojedinaca, koja je uvelike izraz njegovih nasljednih duševnih svojstava. Rasa je skup ljudi, koji se po duđaraju u bitnim nasljednim svojstvima. Duhovna bit naroda je dakle uglavnom funkcija njegove rasne građe. Na izgrađivanju samoniklih, kulturnih dobara naroda mogu uspješno surađivati samo pripadnici rasne zajednice, koji sačinjavaju narod. Samo oni mogu biti punopravni državljani narodne države, a ne one osobe, skupine i narodi, koje su po rasi tuđe narodnosti drukčije karakterne i duševne strukture. Rasno tuđi elementi ne smiju se uplitati u pitanja upravljanja naroda i promicanja narodne kulture, jer će djelovati razorno i skretati život narodnim pravcem, narodno stranim i protivnim njegovoj tradiciji i duhovnosti. Zato narod, koji želi očuvati svoj narodni individualitet, ne može dati osobama, tuđima po rasi, ista ona prava, koja daje osobama, koje su jednake porijeklom i rasnom strukturom. Arijskom narodu može se asimilirati samo pripadnik drugog arijskog naroda, jer mu je po rasi i duhovnosti istovjetan.

U hrvatskom narodu žive kao manjine dvije rasne zajednice, koje se po svojim rasnim komponentama bitno razlikuju od hrvatskoga naroda. Jedna na socijalno visokom stupnju — Židovi, a druga na niskom socijalno stupnju — Cigani. Kada govorimo o Židovima, onda ne mislimo na pripadnike mojsijeve vjere, nego na pripadnike židovske rasne zajednice, jer vjera ne sačinjava bit židovske zajednice, nego njena rasna struktura i biološka baština iz daleke prošlosti.

Volja za samoodržanjem nalaže svakoj narodnoj državi, da raščisti i točno odredi odnose sa tuđim rasnim zajednicama, pogotovo sa onima, koje su u neznatnim, vremenskim razmacima kao gosti i prolaznici u mnogom pogledu sudbonosno i negativno utjecali na sudbinu naroda. Rasni zakoni zapravo su samo u Njemačkoj dosljedno biološki osnovani. U rasnom zakonodavstvu ostalih država vjerska pripadnost igra bitnu ulogu, što naravno ne može dovesti do zadovoljavajućeg riješenja rasnog pitanja. Da Mađarska, Slovačka i Rumunjska imaju velike poteškoće s riješavanjem rasnog problema, razumljivo je, jer Židovi sačinjavaju veliki postotak pučanstva. U Mađarskoj na pr. imade 6 posto (Budimpešta 23 posto!) Židova mojsijevaca, a uz to još sigurno 2 posto Židova kršćana i 4 posto mješanaca.

Država Hrvatska se nalazi u istom povoljnom položaju kao i Njemačka, jer ima relativno malen postotak nearijskih elemenata. Prema statistici od god. 1921., koja omogućuje najjasniji uvid, jer je provedena prema teritorijalnoj podjeli prije svjetskoga rata, bilo je:

U Hrvatskoj, Slavoniji i Međimurju 2.739,593 stanovnika, od toga mojsijeve vjere 20.338. U Bosni i Hercegovini 1.889.929 stanovnika, od toga mojsijeve vjere 12.028. U Dalmatinskoj Hrvatskoj 621.429 stanovnika, od toga mojsijeve vjere 322. Ukupno 5.250.941 stanovnika, od toga mojsijeve vjere 32.688 stanovnika, što u postotcima iznosi 0,62 posto Židova mojsijeve vjere, uz valjda nekih 0,2 posto Židova kršćana i mješanaca. To su joj manji postotci, nego u Njemačkoj prije god. 1935. (0,8 posto Židova mojsijeve vjere).

Time, što značenje rase dolazi do izražaja u zakonu o državljanstvu, fiksirano je jedamput zauvijek, da je Nezavisna Država Hrvatska nacionalna država i da samo Ariji imaju pravo, da u njoj zauzimaju odgovorne položaje i da ravnaju njezinom sudbinom.

Hrvatski narod, Zagreb, broj 80 3.svibnja 1941.

4. Aktivnost - rad u grupi: / Zakonske odredbe

Upute za rad:

Od vas se očekuje da radeći zajedno:

- Pročitajte tekst „**Tumačenje rasnih zakonskih odredbi**“ i nakon usuglašavanja popunite tablicu
- Podatke iz tablice prezentirate u vidu kraćeg izlaganja
- Odaberite jedan od slikovnih priloga koji po vama najbolje odražava sadržaj ovog teksta. Obrazložite odabir

4

grupa

Gdje je objavljen tekst “Tumačenje rasnih zakonskih odredbi”?	
Kada je objavljen?	
Kad je dokument donesen?	
Sadrži li dokument riječi, fraze ili dijelove teksta koji su vam i nakon razgovora u grupi ostale nejasne?	
Kako se u ovom tumačenju određuje pojam narod ?	
Kako se u ovom tumačenju određuje pojam rasa ?	
Koje se dvije zajednice spominju u ovom dokumentu kao “one koje se bitno razlikuju od hrvatskog naroda”?	
Parafrazirajte podvučeni tekst naglašavajući odnos između <u>Zakona o državljanstvu</u> i <u>NDH kao nacionalne države</u>	
Potvrđuje li ovaj dokument ranije stečene spoznaje o karakteru NDH ili su u suprotnosti s njima?	
Koji su vaši zaključci nakon upoznavanja s ovim dokumentom?	

MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Rasni odio

Zagreb

Niže potpisana molim, da mi se prizna primjena §6. Zakona o rasama iz slijedećih razloga:

Rodjena sam na dan 18. siječnja u Zagrebu kao kći odvjetnika dra Stjepana Deutscha, rođenog 1886. u Petrinji, čija porodica (moj pradjed i prabaka) boravi u Hrvatskoj u Kutini već od godine 1797. Moj otac svršio je pučku školu u Petrinji, gimnazijalne nauke i pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, a za vrijeme svjetskog rata služio čitavih 5 godina kod 96. regimente i postigao čin pričuvnog natporučnika. Kretao se gotovo uvijek u krugu pravaša, što potvrđuju i potpisi ove molbe.

Moja majka Ivka rođj. Singer, rođjena je takodjer u Zagrebu, pa su moji roditelji od svog poroda neprekidno živjeli samo u Hrvatskoj.

U mojoj roditeljskoj kući sastajalo se uvijek društvo samih Hrvata, a naročito hrvatskih glumačkih prvaka, pa nikada nisam ni pomišljala na drugo negoli da sam samo Hrvatica.

Moji roditelji nisu pripadali ni jednoj cionističkoj ili stranoj udružbi, moj otac glasovao je uvijek samo za hrvatske izborne listine, a sve što se oko mene događalo i što je moglo imati utjecaja na moj duševni razvitak bilo je u pravome smislu riječi samo hrvatsko.

Moja otac kao odvjetnik i nije imao drugih klijenata osim Hrvata, i to uglavnom samo sitni stalež s periferije sa svjedodžbama siromaštva. Tako nisam imala prilike da u rodjenoj kući dolazim u doticaj s drugima, nego li samo s Hrvatima.

Da sam i vjerski posve sućustvovala pa i vjerovala sa svojom hrvatskom okolinom, vidi se i po tome što sam za vrijeme rimokatoličkog vjeronauka uvijek ostajala i na tome satu, što svjedoči i potvrda rkt. vjeroučitelja na III. ženskoj realnoj gimnaziji u zagrebu g. prof. Kukolja, pa sam i prešla na rimokatoličku vjeru u župi sv. Blaža u zagrebu. Pokrstio me prečasni dr. Mijo Selec, a kumovali prečasni Dragan Marjanović, svećenik i Nada Babić, član drž. hrv. kazališta.

Već godine 1932. nastupila sam kao 5 godišnja djevojčica u hrv. narodnom kazalištu prvi put, pa je taj nastup od čitave kazališne kritike u dugim člancima spomenut kao uspjeh. Osobito zanimanje za me pokazali su tadANJI ravnatelj Drame i jedan od prvih hrvatskih kazališnih stručnjaka blpok.

Josip Bach i naša tragetkinja Nina Vavra.

Bachovim zauzimanjem slijedile su i moje druge uloge u raznim komadima, pa je iz priloženih kritika vidljivo da sam imala velike glumačke uspjehe i kod publike jer su spomenuti komadi išli pred punom kućom po 20 pa i više puta.

1932: Gerhard Hauptmann: Pred zalazak sunca

Maeterlinck: Sestra Beatrica

1933: Moliere: Umišljeni bolesnik

Galina: Tako ti je na tom svijetu, dijete moje

Kästner: Tonček i Točkica

MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Rasni odio

Zagreb

Niže potpisana molim, da mi se prizna primjena §6. Zakona o rasama iz slijedećih razloga:

Rodjena sam na dan 18. siječnja u Zagrebu kao kći odvjetnika dra Stjepana Deutscha, rođenog 1886. u Petrinji, čija porodica (moj pradjed i prabaka) boravi u Hrvatskoj u Kutini već od godine 1797. Moj otac svršio je pučku školu u Petrinji, gimnazijalne nauke i pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, a za vrijeme svjetskog rata služio čitavih 5 godina kod 96. regimente i postigao čin pričuvnog natporučnika. Kretao se gotovo uvijek u krugu pravaša, što potvrđuju i potpisi ove molbe.

Moja majka Ivka rođj. Singer, rođjena je takodjer u Zagrebu, pa su moji roditelji od svog poroda neprekidno živjeli samo u Hrvatskoj.

U mojoj roditeljskoj kući sastajalo se uvijek društvo samih Hrvata, a naročito hrvatskih glumačkih prvaka, pa nikada nisam ni pomišljala na drugo negoli da sam samo Hrvatica.

Moji roditelji nisu pripadali ni jednoj cionističkoj ili stranoj udružbi, moj otac glasovao je uvijek samo za hrvatske izborne listine, a sve što se oko mene događalo i što je moglo imati utjecaja na moj duševni razvitak bilo je u pravome smislu riječi samo hrvatsko.

Moja otac kao odvjetnik i nije imao drugih klijenata osim Hrvata, i to uglavnom samo sitni stalež s periferije sa svjedodžbama siromaštva. Tako nisam imala prilike da u rodjenoj kući dolazim u doticaj s drugima, nego li samo s Hrvatima.

Da sam i vjerski posve sućustvovala pa i vjerovala sa svojom hrvatskom okolinom, vidi se i po tome što sam za vrijeme rimokatoličkog vjeronauka uvijek ostajala i na tome satu, što svjedoči i potvrda rkt. vjeroučitelja na III. ženskoj realnoj gimnaziji u zagrebu g. prof. Kukolja, pa sam i prešla na rimokatoličku vjeru u župi sv. Blaža u zagrebu. Pokrstio me prečasni dr. Mijo Selec, a kumovali prečasni Dragan Marjanović, svećenik i Nada Babić, član drž. hrv. kazališta.

Već godine 1932. nastupila sam kao 5 godišnja djevojčica u hrv. narodnom kazalištu prvi put, pa je taj nastup od čitave kazališne kritike u dugim člancima spomenut kao uspjeh. Osobito zanimanje za me pokazali su tadANJI ravnatelj Drame i jedan od prvih hrvatskih kazališnih stručnjaka blpok. Josip Bach i naša tragetkinja Nina Vavra.

Bachovim zauzimanjem slijedile su i moje druge uloge u raznim komadima, pa je iz priloženih kritika vidljivo da sam imala velike glumačke uspjehe i kod publike jer su spomenuti komadi išli pred punom kućom po 20 pa i više puta.

1932: Gerhard Hauptmann: Pred zalazak sunca

Maeterlinck: Sestra Beatrica

1933: Moliere: Umišljeni bolesnik

Galina: Tako ti je na tom svijetu, dijete moje

Kästner: Tonček i Točkica

1936: Bournet: Mali lord

1937: Forster: Robinzon ne smije umrijeti

1939: Shakespeare: Zimska priča

Zapolska: Moral gospodje Dulske

Tolstoj: Moć tmine

Niže dolje spominjem hrvatske autore, koji su pisci s punim povjerenjem pisali za mene pojedine uloge pa i čitave komade, u kojima sam igrala značajne ili glavne uloge.

Osim toga, sudjelovala sam besplatno na svakom koncertu ili priredbi hrv. humanitarnih i patriotskih društava, uvijek kada se to od mene tražilo, pa sam imala i vlastiti koncert uz pratnju g. Lovre Matačića u zagrebačkom zboru i na Griču u okviru priredbi zagrebačke filharmonije.

S hrvatskim narodnim kazalištem poduzimala sam često turneje i po svim našim pokrajinskim gradovima, pa su i tamošnje novine uvijek najljepše ocijenile moje nastupe.

Sva naša kazališna i kritičarska imena spominju da imam glumački talent, ja sama uzdajem se da ću hrv. pozornici i u buduću biti od koristi i potrebe kao reproduktivni glumački umjetnik, pa molim

SLAVNI NASLOV

da uvaži ovu moju molbu, a ja ću svojom predanošću i nadalje služiti hrvatskoj Thaliji, koja me je tako toplo već kao sasma malo dijete primila.

Moji roditelji mnogo su žrtvovali za moj kazališni studij i radili za kazalište, a naročito majka koja je u mnogom umjetničkom jubileju bila i poslovna tajnica samo da priredba uspije što svečanije i bolje.

Naš domoljubni kazališni redatelj blpok. Alfons Verli sućustvovao je s mojim uspjesima, pa mi je na dan 28. ožujka 1936. pisao i pismo, koje prilažem. Na dan 20. prosinca 1935. sklopljen je i posljednji ugovor hrv. kazališta i mog oca pod brojem 2405/1935, a potpisan po intendantu dru Branku Šenoi. Tako sam neprekidno djelovala u hrv. kazalištu kroz vrijeme od 9 godina.

Spominjem hrvatske autore u čijim sam djelima nastupala s uspjehom i kod publike i kritike, pa i sama ta djela odaju puno povjerenje spram mog talenta:

1932: Freudenreich: Graničari

1934: Ogrizović: Hasanaginica

Brlić – Mažuranić: Čudnovate zgode šegrta Hlapića

Kolarić – Kišur: Nadina velika tajna

1935: Tito Strozzi: Čudo od djeteta

1936: Habeduš- Katedralis: Gornji grad

1940: Senečić: Spis broj 516

Obzirom na gorenavedeno molim da se § 6. Zakona o rasama primijeni na meni i mojim roditeljima, koji su me hrvatski i domoljubno odgajali, jer su se i sami tako osjećali, a ja molim Svevišnjega i slavni naslov, da ova moja molba bude uvažena, a ja ću s ponosom i sa svim svojim silama nastojati, da se odužim svojoj domovini Hrvatskoj i Stvaraocu njezine Nezavisnosti i Slobode.

Lea Dragica Deutsch

5. aktivnost - rad u grupi: / Leina molba

1.

grupa

ZAKONSKA ODREDBA O RASNOJ PRIPADNOSTI

Točka 6.

Osobama, koje su se prije 10. travnja 1941. iskazale zaslužnima za Hrvatski narod, napose za njegovo oslobođenje, kao i njihovim bračnim drugovima, s kojima su sklopile brak prije stupanja na snagu ove zakonske odredbe i potomcima iz takvog braka, u koliko bi se na te osobe mogla odnositi ova naredba, može poglavar države izvan propisa ove naredbe priznati sva prava, koja pripadaju osobama arijskog podrijetla.

Zadatak:

Pročitajte zakonsku odredbu o zaštiti narodne i arijske kulture hrvatskog naroda i zakonsku odredbu o rasnoj pripadnosti, a nakon toga podebljani dio Leine molbe.

Nakon toga odgovorite na pitanja:

1. Sto iz molbe saznajemo o Leinoj obitelji, nacionalnoj pripadnosti, očevoj vojnoj službi i prijateljima obitelji?
2. Po čemu se iz navedenoga na nju mogla odnositi točka 6. Zakona o rasama?

6. aktivnost - rad u grupi: / Leina molba

2.

grupa

ZAKONSKA ODREDBA O RASNOJ PRIPADNOSTI

Točka 6.

Osobama, koje su se prije 10. travnja 1941. iskazale zaslužnima za Hrvatski narod, napose za njegovo oslobođenje, kao i njihovim bračnim drugovima, s kojima su sklopile brak prije stupanja na snagu ove zakonske odredbe i potomcima iz takvog braka, u koliko bi se na te osobe mogla odnositi ova naredba, može poglavar države izvan propisa ove naredbe priznati sva prava, koja pripadaju osobama arijskog podrijetla.

Zadatak:

Pročitajte zakonsku odredbu o zaštiti narodne i arijske kulture hrvatskog naroda i zakonsku odredbu o rasnoj pripadnosti, a nakon toga podebljani dio Leine molbe.

Nakon toga odgovorite na pitanja:

1. Kakvo je bilo političko i vjersko opredjeljenje njezine obitelji?
2. Po čemu se iz navedenoga na nju mogla odnositi točka 6. Zakona o rasama?

6. aktivnost - rad u grupi: / Leina molba

3.

grupa

ZAKONSKA ODREDBA O RASNOJ PRIPADNOSTI

Točka 6.

Osobama, koje su se prije 10. travnja 1941. iskazale zaslužnima za Hrvatski narod, napose za njegovo oslobođenje, kao i njihovim bračnim drugovima, s kojima su sklopile brak prije stupanja na snagu ove zakonske odredbe i potomcima iz takvog braka, u koliko bi se na te osobe mogla odnositi ova naredba, može poglavar države izvan propisa ove naredbe priznati sva prava, koja pripadaju osobama arijskog podrijetla.

Pročitajte zakonsku odredbu o zaštiti narodne i arijske kulture hrvatskog naroda i zakonsku odredbu o rasnoj pripadnosti, a nakon toga podebljani dio Leine molbe.

Nakon toga odgovorite na pitanja:

1. Kakav je bio njezin doprinos zajednici?
2. Po čemu se iz navedenoga na nju mogla odnositi točka 6. Zakona o rasama?

6. aktivnost - rad u grupi: / Leina molba

4.

grupa

ZAKONSKA ODREDBA O RASNOJ PRIPADNOSTI

Točka 6.

Osobama, koje su se prije 10. travnja 1941. iskazale zaslužnima za Hrvatski narod, napose za njegovo oslobođenje, kao i njihovim bračnim drugovima, s kojima su sklopile brak prije stupanja na snagu ove zakonske odredbe i potomcima iz takvog braka, u koliko bi se na te osobe mogla odnositi ova naredba, može poglavar države izvan propisa ove naredbe priznati sva prava, koja pripadaju osobama arijskog podrijetla.

Zadatak:

Pročitajte zakonsku odredbu o zaštiti narodne i arijske kulture hrvatskog naroda i zakonsku odredbu o rasnoj pripadnosti, a nakon toga podebljani dio Leine molbe.

Nakon toga odgovorite na pitanja:

1. Zašto u svojoj molbi Lea spominje Svevišnjega? Na koga misli kao Stvaraoca Nezavisnosti i Slobode? Zašto to piše velikim slovom? Kojim imenom se potpisala?
2. Po čemu se iz navedenoga na nju mogla odnositi točka 6. Zakona o rasama?